

Uusi koulutusvastuu (tutkinto, tutkintonimike, koulutusvastuun täsmennys)

Undervisnings- och kulturministeriet har i sin vision för 2030 prognostiserat att behovet av utexaminerade ökar inom bland annat styrningsområdet affärsekonomi, förvaltning och juridik. Åbo Akademi vill bidra till att tillgodose detta behov. Men, Åbo Akademis utbildningsrätt inom det juridiska utbildningsområdet gäller endast för rättsnotarieexamen (kandidatnivå). Studerande vid Åbo Akademi kan därmed inte fortsätta sina studier med att utbilda sig till jurist, avlägga en juris magisterexamen och en juris doktorsexamen vid Åbo Akademi. Den begränsade utbildningsrätten stöder inte kompetensförsörjningen med tanke på samhällets behov av juridiska experter och forskare med utbildning inom det finländska rättssystemet och kunskaper i svenska på modersmålsnivå. Avbrottet efter rättsnotarieexamen stöder helt enkelt inte studerandes tillgång till en kontinuerlig studiestig på svenska (Jfr Oker-Blom rapport 2021).

För att förbättra studerandes tillgång till en kontinuerlig studiestig och bidra till att möta samhällets behov av juridisk kompetens på svenska, anholder Åbo Akademi om fullständig utbildningsrätt inom det juridiska utbildningsområdet. Åbo akademis styrelse fattade detta beslut vid sitt möte den 13 september 2021 (bilaga 5). Åbo Akademi föreslår att statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) och dess bilaga (senast ändrad genom förordning 594/2020) kompletteras för Åbo Akademis del enligt följande:

Rättsnotarieexamen	Bachelor of Laws
Juris magisterexamen	Master of Laws
Magister i internationell och komparativ rätt	Master of International and Comp. Law
Juris licentiatexamen	Licentiate of Laws
Juris doktorsexamen	Doctor of Laws

En juristutbildning vid Åbo Akademi får följande upplägg:

- kandidatutbildning/rättsnotarieexamen, med ämnesmässig bredd för de juridiska professionerna i yrkeslivet
- magisterutbildning/juris magisterexamen, med fördjupning i olika ämnesområden och möjlighet till två specialiseringar: Magisterprogrammet i utrikeshandel och kommersiell juridik och magisterprogrammet International Law and Human Rights.

De valda specialiseringarna syftar till att fullgöra helhetsintentionen i Åbo Akademis strategiska satsning att skapa särskild spetskompetens i vissa utvalda forskningsprofiler. *Minoritetsprofilen* har starka inslag av folkrätt, grundlagsrätt och mänskliga rättigheter som helhetsmässigt knyter an till framtidens behov av kompetens som hänför sig till invandring, migration och minoriteters rättigheter. Profilen *Havet* har i sin tur starka inslag av havsrätt inklusive logistik och handel samt miljöjuridik. Inom profilen utvecklas juridisk för framtiden med fokus på skärningspunkten mellan natur och näringsliv som är nödvändig för Finlands geografiska position i norra delen av Östersjön.

Åbo Akademis nuvarande styrkeområden mänskliga rättigheter, utrikeshandelsrätt, språkliga rättigheter, havsjuridik (särskilt Östersjön) och självstyrelsejuridik samt nya inriktningar på miljö- och djurrätt, migrationsrätt och rättspsykologi omformas således till en medveten satsning som skapar en för juridisk utbildning i Finland unik kompetensprofil. Den ledande juridiska forskningen och utbildningen som knyter an till områdena hav-natur-näringsliv och migration, grund- och mänskliga rättigheter bedrivs i framtiden vid Åbo Akademi.

Genom utbildningsrätten för juris licentiat- och doktorsexamen kan forskarutbildningen vid Åbo Akademi bidra till att stärka vetenskapsutvecklingen och en akademisk återväxt inom juridikens område, särskilt avseende behöriga sökande till de svenskspråkiga juridiska befattningarna vid de finländska universiteten och i relation till de ovan nämnda juridiska specialiseringsområdena.

Yleisiä ja erityisiä ongelmakohtia

Det saknas en kontinuerlig studiestig på svenska för studerande som vill utbilda sig till jurister. Studerande som avlägger rättsnotarieexamen vid Åbo Akademi måste söka in till ett annat universitet för att avlägga juris magisterexamen, ofta mer eller mindre på finska. I praktiken söker merparten av Åbo Akademis utexaminerade rättsnotarier till juris magisterutbildningen vid Åbo universitet. Åbo universitet höjer kravet på språkkunskaper som ska visas i samband med ansökan från och med år 2022, och det innebär sannolikt att en del av de svenskspråkiga rättsnotarierna inte uppfyller språkravet för antagning till juristutbildningen vid Åbo universitet.

För närvarande söker ca 20 av Åbo Akademis årligen utexaminerade rättsnotarier in till juris magisterutbildningen vid Åbo universitet. Om en del av dem inte kan utbilda sig vidare till jurister på grund av språkravet i ansökningsskedet, minskar antalet utexaminerade jurister med kunskaper i svenska på modersmålsnivå. Det här har konsekvenser för kompetensförsörjningen och de nationella behoven på arbetsmarknaden, till exempel avseende digitaliseringen av samhället och utökad (särskilt nordisk) internationalisering. Om rättsnotarierna däremot kan fortsätta sina studier och utbilda sig till jurister vid Åbo Akademi, kan de tillgodogöra sig juridiskt material och juridiska förfaranden på finska under studietiden genom samarbetet mellan Åbo Akademi och Åbo universitet. Samtidigt kan de upprätthålla och bidra till en fördjupad svenskspråkig kompetens på det juridiska området i Finland.

Studerande som avlagt rättsnotarieexamen vid Åbo Akademi och vill fortsätta med juridiska studier på magisternivå försätts i en sämre ställning än studerande som kan få studierätt för att avlägga både kandidat- och magisterexamen vid sitt eget universitet. Denna specifika problematik lyfts särskilt fram i den kvalitetsgranskning för juridikområdet som NCU/Karvi genomfört, och vars slutrapport offentliggörs i november 2021. Universitetens ansökningsprocess innebär att rättsnotariestuderande vid Åbo Akademi måste pressa sin studietakt så att de avlägger examen ett halvt år tidigare än rekommenderad studietid, d.v.s. på 2,5 år i stället för 3 år. En hårt pressad studietakt har negativa konsekvenser för studerandes välmående både på kort och på lång sikt.

Ett alternativ är att studerande förlänger sin studietid och avlägger rättsnotarieexamen ett halvt år efter rekommenderad studietid, d.v.s. på 3,5 år i stället för 3 år. En långsam studietakt ger utrymme för en rimligare vardagsbelastning men medför andra problem för de studerande, till exempel i anslutning till villkoren för studiestöd och fortsatta studier för juris magisterexamen. En förlängd studietid är också problematisk med tanke på universitetets resultat och de samhälleliga målen för genomströmning. Om rättsnotarierna kan fortsätta med studier för juris magisterexamen vid Åbo Akademi gynnas såväl studerandes välmående och fortsatta studietakt som genomströmningen med tanke på universitetets resultat och samhällets behov.

Sisäänoton laajuus (aloittajien määrä/v ja tavoiteltu kokonaisopiskelijamäärä koulutuksen ollessa täydessä laajuudessaan)

Åbo Akademi har årligen antagit 22 studerande till rättsnotarieutbildningen; i och med utbildningslyftet är antalet 25 studerande. Den totala utbildningsvolymen för en rättsnotarie- och juris magisterutbildning är följande:

- 125 studerande inom det juridiska utbildningsområdet
- 20 studerande inom det internationella magisterprogrammet Master of International and Comparative Law.

Söktrycket till rättsnotarieutbildningen vid Åbo Akademi har alltid varit gott (år 2015: 165 sökande, varav 102 i första preferens; år 2016: 138/89; år 2017: 138/93; år 2017: 146/92; år 2019: 162/82, år 2020: 342/105, år 2021: 357/90; källa: Vipunen.fi). Därmed är det rimligt att anta att söktrycket till en utbildning för juris magisterexamen vid Åbo Akademi är tillräckligt högt för att garantera god kvalitet.

Det sammantagna söktrycket till juridisk utbildning i Finland är högt. Åbo Akademis avsikt är att erbjuda sina studerande på kandidatnivå en arbetsmarknadsrelevant utbildning på magisternivå och antagningen till Åbo Akademi sker i ungefär samma omfattning som hittills, även i fortsättningen. Utbildningsvolymen är inte så omfattande att den skulle innebära något hot mot till exempel Helsingfors svenskspråkiga (tvåspråkiga) juristutbildning (jfr bilaga 1) eller leda till ett överutbud på arbetsmarknaden. Enligt prognoserna för styrområdet affärsekonomi, förvaltning och juridik finns ett allmänt behov av att öka utexaminering inom området. Åbo Akademis juristutbildning bidrar därmed till att möta ett befintligt behov, särskilt gällande svensk- och tvåspråkiga jurister.

Edellytykset uuden koulutusvastuun toteutukselle (resursointi)

Utbildningen för jurister, juris magisterexamen, juris licentiatexamen och juris doktorsexamen placeras vid Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi (FSE). Vid fakulteten finns goda möjligheter till gränsöverskridande tvärvetenskaplighet inom studier och forskning. Juridik har varit bland Åbo Akademis (och FSE:s) läroämnen sedan inrättandet av universitetet, det finns över 100 år gamla anor av utbildning i juridik trots att Åbo Akademi formellt saknat utbildningsrätten för JM- och JD-examen.

Åbo Akademi erbjuder utbildning i privaträtt (med handelsrätt), offentlig rätt och folkrätt inom ramen för utbildningsrätten för politics kandidat-, magister-, licentiat- och doktorsexamen inom det samhällsvetenskapliga utbildningsområdet. De juridiska kurser som ges på fördjupad nivå inom politics magisterexamen kan framöver införlivas i juris magisterexamen. Nya kurser skapas inom andra ämnesområden. Åbo Akademis nuvarande magisterprogram i utrikeshandel och kommersiell juridik och det engelskspråkiga magisterprogrammet International Law and Human Rights kan fortsätta som specialiseringslinjer inom juristutbildningen.

Åbo Akademi producerar själv merparten av innehållet inom den nuvarande utbildningsrätten men samarbetar också med den juridiska fakulteten vid Åbo universitet. Särskilt kan omnämnas samarbetet i Turku Law School med gemensamma juridikkurser på engelska utöver samarbetet inom ramen för rättsnotarieutbildningen. En fullständig utbildningsrätt på det juridiska utbildningsområdet och utökad rättsvetenskaplig utbildning vid Åbo Akademi förstärker samarbetet mellan Åbo Akademi och Åbo universitet, ger synergieffekter genom gemensamma kurser och ett bredare utbud av specialiseringsalternativ i framtiden för båda parter. Ytterligare kan utökade samarbetet utveckla det pedagogiska kunnandet vid båda universiteten inom rättsvetenskaperna.

Rättsvetenskaperna vid Åbo Akademi och den juridiska fakulteten vid Åbo universitet samarbetar även aktivt inom forskning och forskarutbildning, bland annat inom Östersjöjuridiken genom BALEX-nätverket (Baltic Area Legal Studies). Rättsvetenskaperna vid Åbo Akademi har också nära samarbete med de juridiska utbildningarna och den rättsvetenskapliga forskningen i Norden, särskilt vid Stockholms universitet och Uppsala universitet. Institutet för mänskliga rättigheter vid Åbo Akademi samarbetar med motsvarande institut och organisationer i Norden. Den sjö- och transporträttsliga inriktningen inom rättsvetenskaperna samarbetar med motsvarande ämnesinstitut i Stockholm och Oslo.

En rådgivande delegation med externa medlemmar har konstituerat sig för att stöda utvecklingen från rättsnotarieutbildning till fullskalig juridisk utbildning vid Åbo Akademi. I delegationen ingår företrädare för vetenskapssamfundet i Finland och Norden, den juridiska professionen och näringslivet samt beslutsfattare (bilaga 2). Den rådgivande delegationen inleder sin verksamhet när Åbo Akademi erhållit utbildningsrätten. Delegationen kan bidra till bland annat utbildningens tyngdpunktsområden, kompetensutveckling och forskarutbildningens inriktning.

Nykyinen henkilöstörakenne ja lisäystarpeet

Rättsnotarieutbildningen och politics kandidat-, magister- och forskarutbildningen i samhällsvetenskaper (med huvudämne privaträtt (med handelsrätt), offentlig rätt eller folkrätt) samt de två magisterprogrammen handhas av fyra professorer och sex universitetslärare. Inom personalen finns i viss grad specialiseringar utöver ovan nämnda alternativen (bl.a. straffrätt).

För att juristutbildningen vid Åbo Akademi ska kunna förverkligas behövs tilläggsresurser som omfattar tre professorer och tre lärare med följande inriktningar:

- en professor eller biträdande professor i handelsrätt med inriktning på utrikeshandel och kommersiell juridik
- en professor eller biträdande professor i straff- och processrätt. Professorn i straff- och processrätt utökar också de redan befintliga juridiska resurserna kring profilen *Minoritetsforskning* där Åbo Akademi har en lång tradition inom folkrätt (med mänskliga rättigheter) och offentlig rätt.
- en professor i havsrätt. Juridisk forskning om Östersjön bedrivs sedan flera år tillbaka i anslutning till profilen *Havet*. Professorn i havsrätt är en betydande tilläggsresurs som bidrar till den strategiska satsningen på havsforskning inom profilen ”Havet” och inom ramen för Åbo Akademis och Åbo universitets gemensamma undervisnings- och forskningsplattform för Östersjöjuridik, BALEX.
- tre lärare i rättsvetenskaper.

Åbo Akademi anholder inte om särskilda medel från UKM för att skapa de resurser som behövs för en fullskalig juristutbildning. Åbo Akademi utgår från att juris magisterutbildningen blir självbärande utifrån den nuvarande modellen för basfinansiering för universiteten.

Perustelut korkeakoulun profiilin ja valtakunnallisten koulutustarpeiden näkökulmasta

Åbo Akademi har ett lagstadgat ansvar för att tillgodose den svenskspråkiga befolkningen behov av utbildning och forskning samt i sin verksamhet beakta landets tvåspråkighet. En juristutbildning och forskarutbildning inom det juridiska området ligger i linje med det lagstadgade ansvaret.

I Åbo Akademis strategi för perioden 2021-2030 uttrycks ambitionen att vara ett aktivt och ansvarstagande universitet som särskilt värnar om en positiv och hållbar utveckling av hela Östersjöregionen. Åbo Akademi ska vara en port till Finland från övriga nordiska länder och ett nav för nordiska samarbeten. En fullständig utbildningsrätt inom det juridiska utbildningsområdet stärker Åbo Akademis förutsättningar att förverkliga forskning och utbildning i enlighet med de strategiska målen, fördjupa redan fungerande nordiska och internationella samarbeten och bidra till ett rättsligt, socialt och språkligt hållbart samhälle.

Samverkan med näringslivet och övriga samhällsaktörer kring arbetslivsrelevant utbildning ingår i Åbo Akademis strategi. Det ökade behovet av experter inom styrningsområdet affärsekonomi, förvaltning och juridik aktualiserades i samband med förhandlingarna om universitetens avtal och utexaminering för resultatperioden 2021-2024. Enligt den statistik som upprätthålls av Helsingfors utbildnings- och utvecklingstjänster (Töissä.fi) är sysselsättningsgraden bland nyutexaminerade jurister god. Endast 1 % av de 924 studerande som avlagt examen under åren 2010-2018 och svarat på karriäruppföljningsenkäten var arbetslösa. Det är sannolikt att svenskspråkiga jurister har en ännu högre sysselsättningsgrad.

Det finns ett kontinuerligt behov av svenskspråkiga jurister. De stödbrev vi befogar som bilagor till denna ansökan lyfter fram detta perspektiv väldigt tydligt (se bilaga x). Ett särskilt behov för svenskspråkiga jurister med finländsk utbildning finns vid bland annat Egentliga Finlands tingsrätt, Åbo hovrätt, Åbo förvaltningsdomstol och de regionala enheterna inom Lantmäteriverket, Regionförvaltningsverket och Närings-, trafik- och miljöcentralen. Samma behov finns inom motsvarande enheter i hela landet, inklusive den statliga

centralförvaltningen och kommunsektorn. Ansvar för bildningsnivån på Åland är i detta avseende viktigt att uppmärksamma. På Åland finns ett särskilt behov av svenskspråkiga jurister utbildade i Finland och med kompetens om finländsk lagstiftning, bland annat inom landskapsförvaltningen och statliga myndigheter, inklusive domstolsväsendet. Advokatbyråerna i Åbo och Vasa samt på Åland har ett ständigt behov av svenskspråkiga jurister. Specialiseringen i utrikeshandelsrätt och kommersiell juridik inom Åbo Akademis juristutbildning kan möta behovet av arbetskraft inom små och medelstora exportföretag i exportintensiva regioner. Försäkrings- och bankväsendet och företag inom logistikbranschen har också behov av finländsk juridisk expertis med kunskaper i svenska på modersmålsnivå, inte minst med tanke på den nordiska marknaden.

Åbo universitet stöder tanken om en fullständig utbildningsrätt inom det juridiska utbildningsområdet vid Åbo Akademi. Åbo Akademi stöder starkt den nuvarande utbildningsstrukturen vid Helsingfors juridiska fakultet, inklusive att Vasaenhetens ställning är tryggad med tanke på framtiden. Åbo Akademi är beredd att samarbeta med alla parter för att trygga och garantera den svenskspråkiga juridiska kompetensen i Finland, dock under förutsättning att vi är en institutionellt jämbördig part i ett sådant samarbete.

Ehdotus uuden koulutusvastuun voimaantuloajankohdaksi ja koulutuksen käynnistämisen aikataulu

Från och med läsåret 2023-24.

Muita lisätietoja

Åbo Akademi önskar förhandla om ökad examensrätt inom utbildningsområdet ekonomi, administration och juridik med en årlig examinering med 25 examina på magisternivån.

Samordningsdelegationen har behandlat ärendet på sitt möte 22.9 2021.

Yhteyshenkilö: Prorektor Mikael Lindfelt, mikael.lindfelt@abo.fi 050-544 2628

BILAGOR:

1. PM om avsaknaden av ensamrätt för Helsingfors universitet inom den svenskspråkiga juristutbildningen
2. Rådgivande delegation för att stöda rättsnotarieutbildningens vid Åbo Akademi utvecklande till en juris magisterutbildning
3. Samordningsdelegationens protokoll
4. Uttalat stöd för Åbo Akademis anhållan om utvidgad utbildningsrätt i juridik: a) Åbo stad, b) Egentliga-Finlands landskapsförbund, c) Åbo Handelskammare, d) Ålands landskapsregering
5. Utdrag ur Åbo Akademis styrelseprotokoll från mötet 13 september 2021

PM om avsaknaden av ensamrätt för Helsingfors universitet inom den svenskspråkiga juristutbildningen/28.3.2021/professor Markku Suksi

Helsingfors universitet har ansett att det finns en skild kvot för antagning på svenska till juristutbildningen som har sin grund i ett avgörande justitiekansler av år 1992 (Valtioneuvoston oikeuskansleri, päätös 14.5.1992, Dnrot 181/1/91, 198/1/91 ja 10/21/91). Detta avgörande konstaterade, mot bakgrunden av förhållandet mellan förordningen angående begränsning av antalet studerande vid Helsingfors universitet (211/1962) från 1962, såsom den ändrats genom förordning år 1978 (189/1978),¹ och dåvarande regeringsformen (94/1919), att Helsingfors universitet kan ha en särskild kvot för svenskspråkiga sökande så länge det endast finns ett universitet som ger fullskalig juristutbildning på svenska.² Av den orsaken har Helsingfors universitet därtill ansett att det fortsättningsvis har riksansvaret för femårig juristutbildning på svenska.

Åbo Akademi anser att det tidigare funnits en skild förordningsbaserad kvot för antagning på svenska till juristutbildningen som prövats i ett JK-avgörande av år 1992 där det konstaterades att Helsingfors universitet kan ha en särskild kvot för svenskspråkiga sökande så länge det endast finns ett universitet som ger fullskalig juristutbildning på svenska. Därtill har det tidigare funnits en likartad lagbaserad kvot för antagning på svenska till juristutbildningen vid Helsingfors universitet.

Frågeställningarna som inställer sig beträffande tillämpningen av den gällande universitetslagen (558/2009) är således följande: har Helsingfors universitet ensamrätt till den svenskspråkiga juristutbildningen på magisternivå? Har Helsingfors universitet riksansvar inom detta område?

Kvotsystemet angående juristutbildning på svenska uppflyttades från förordningsnivå till den lag om Helsingfors universitet (854/1991) som gällde innan den första för alla universiteten gemensamma universitetslagen (645/1997) stiftades. I denna för alla universiteten gemensamma lagens 26 § ingick en bestämmelse som möjliggjorde ensamrätt för Helsingfors universitet inom det juridiska området beträffande utbildning av svenskspråkiga jurister, något som riksdagens grundlagsutskott ansåg i sitt utlåtande GrUU 3/1997 rd. vara i sin ordning med tanke på nuvarande grundlagens 17 § 2 mom. (dåvarande RF 14 § 2 mom.). Detta enligt grundlagsutskottet grundlagsenliga kvotsystem ersatte den föregående lagstiftningen innefattande lagen om Helsingfors universitet (854/1991) och förordningen om Helsingfors universitet (1241/1991). Därmed ersattes också slutgiltigt den tolkning som JK meddelat om lagstiftningen från 1962 respektive 1978, även om den egentligen ersatts redan 1991 genom den ovannämnda lagen om Helsingfors universitet.

Den gällande universitetslagen innehåller ingen grund för motsvarande ensamrätt för den svenskspråkiga juristutbildningen vid Helsingfors universitet. Istället innehåller lagens 12 § ett brett ansvar för olika universitet beträffande utbildning för landets behov av personer som kan svenska. Universitetslagens specialbestämmelser om Helsingfors universitet innehåller inga specialuppdrag för Helsingfors universitet inom universitetsutbildningen.

Den särreglering om svenskspråkig juristutbildning som fanns i förutvarande universitetslagens 26 § är upphävd genom den nu gällande universitetslagstiftningen. I den gällande universitetslagen finns

¹ Genom förordningsändringen 1978 tillades till förordningens av år 1962 1 § ett nytt 2 mom. med innehåll om utbildning av tillräckligt antal personer med kunskap i svenska och om fastställande av andel för inträdessökande med kunskap i svenska.

²² År 1991 stiftades lagen om Helsingfors universitet (854/1991), som etablerade i 26 § 3 mom. möjligheten för Helsingfors universitet att ha en särskild linje eller kvot för svenskkunniga sökande. Lagen om införande av lagen om Helsingfors universitet (855/1991) innehöll i 5 § en bestämmelse genom vilken bl.a. förordningen (211/1962, såsom ändrad av F 189/1978) upphävdes.

ingen motsvarande bestämmelse som uttryckligen skulle upprätta ett likadant eller likartat system. Om ett sådant system hade skapats i den gällande universitetslagen, eller om avsikten hade varit att skapa ett sådant system, så hade en bestämmelse med detta innehåll sannolikt igen blivit prövad av grundlagsutskottet, men något sådant inträffade inte, eftersom lagförslaget inte innehöll någon bestämmelse om saken.

En bestämmelse som upprättar ett specialarrangemang av sådant slag som det är fråga om här borde uttryckligen framgå av den gällande universitetslagen på samma sätt som Helsingfors universitets ensamrätt framgick av den upphävda universitetslagens särskilda bestämmelse om kvotsystemet, men något sådant finns inte föreskrivet i den gällande universitetslagen.

Grundlagsutskottet klarlägger detta i sitt utlåtande GrUU 11/2009 rd., som gäller lagen (559/2009) om införande av den då föreslagna och nu i kraft varande universitetslagen, beträffande ett arrangemang vid Aalto-universitetet: "I 2 § i förslaget till lag om införande av universitetslagen räknas de lagar upp som ska upphävas när den nya universitetslagen träder i kraft. Enligt 1 punkten upphäver den nya lagen den nu gällande universitetslagen (gamla universitetslagen). Men av 11 § i den nya universitetslagen framgår det att man på undervisnings- och examensspråken vid Aalto-universitetet kommer att tillämpa det som föreskrivs i 9 § i den gamla universitetslagen om undervisnings- och examensspråken vid de universitet som bildar Aalto-universitetet. Det är fråga om hur språkförhållandena vid universitetet ska ordnas och då bör det rådande rättsliga läget entydigt framgå av lagen. Följaktligen måste det anges i 2 § i lagen om införande av universitetslagen att 9 § i den gamla universitetslagen fortfarande är tillämplig på Aalto-universitetet när den nya universitetslagen har trätt i kraft i de delar paragrafen föreskriver om undervisnings- och examensspråken vid de universitet som bildar det nya universitetet." (understreckning tillagd)

Här uttrycker grundlagsutskottet alltså ett krav på entydighet ifall man vill upprätta en särskild lösning på språklig grund. Någon sådan entydig bestämmelse om den svenskspråkiga juristutbildningen ingår inte i den gällande universitetslagen. Där ingår inte heller någon annan bestämmelse om saken som skulle likna den specialuppgift för Åbo Akademi som universitetslagens 76 § 1 mom. skapar genom att föreskriva att Akademien ansvarar för att det ordnas yrkespedagogisk lärarutbildning på svenska.

Slutsatsen är således den att Helsingfors universitet inte har någon ensamrätt till den svenskspråkiga juristutbildningen på magisternivå, ej heller något riksansvar inom detta område. Därmed föreligger inga juridiska hinder för beviljandet åt Åbo Akademi examensrätt för juris magisterexamen och juris doktorsexamen.

Rådgivande delegation för att stöda rättsnotarieutbildningens vid Åbo Akademi utvecklande till en juris magisterutbildning/9.9.2021/ms

Esko, Timo, JD, tidigare president för Åbo hovrätt och högsta domstolen

Honka, Hannu, professor emeritus i internationell handelsrätt, ÅA

Kaila, Heidi, lagstiftningsråd, statsrådets kansli

Kakkonen, Kyösti, verkställande direktör, kommerseråd

Klami, Laura, ledande stadsjurist, Åbo stad

Kleineman, Jan, professor emeritus i civilrätt, Stockholm Centre for Commercial Law, Stockholms universitet

Knuts, Gisela, chef för advokatbyrå Roschiers Helsingforsbyrå; ordförande för Stiftelsens för ÅA styrelse

Kumpula, Anne, professor i miljö rätt och dekanus för juridiska fakulteten vid Åbo universitet

Lind, Anna-Sara, professor i offentlig rätt, Uppsala universitet

Manner, Matti, advokat, lagman, Brander & Manner, tidigare ordförande för Finlands Advokatförbund

Mestad, Ola, professor, Direktör för Nordiskt Institut för sjö rätt, Universitetet i Oslo

Nordlund, Roger, lagtingsledamot, Åland

Nordström, Nina, dr.iur., ambassadör, Finlands ständiga representant vid Europarådet

Nygård, Kenneth, president för Åbo hovrätt; tidigare lagman vid Egentliga Finlands tingsrätt

Rosas, Allan, JD, JD h.c., PD h.c., ordförande för EU:s domartillsättningskommitté, docent i Europarätt vid Helsingfors universitet; professor emeritus i statsrätt och folkrätt, ÅA, tidigare domare vid EU-domstolen

Ruohola, Jarkko, advokat, VD för Lukander & Ruohola, tidigare ordförande för Finlands advokatförbund

Schelin, Johan, professor i sjö- och transporträtt, föreståndare för Axel Ax:son Johnsons institut för sjö- och annan transporträtt vid Juridiska fakulteten, Stockholms universitet; docent i civilrätt, ÅA

Slotte, Johan, VH, EMBA, partner i den juridiska byrån Smartius Oy, tidigare vice VD i Teleste Oy

Spiliopoulou Åkermark, Sia, JD, docent i folkrätt, direktör för Ålands fredsinstitut, tidigare t.f. professor i statsrätt och folkrätt, ÅA

Taxell, Christoffer, minister; tidigare justitie- och undervisningsminister och kansler för ÅA

Wallin, Stefan, Senior Advisor; tidigare försvarsminister

Weckström, Katja, professor i handelsrätt vid Östra Finlands universitet

Wetterstein, Peter, professor emeritus i privaträtt med allmän rättslära, ÅA

**Samordningsdelegationen för den svenskspråkiga högskoleutbildningen
sammankallas till möte 22.9. 2021 kl. 14.15-16.05 Zoom**

Kallelsen går till rektorerna för Aaltouniversitetet, Helsingfors universitet, Svenska handelshögskolan, Konstuniversitetet och Åbo Akademi samt Yrkeshögskolan Arcada, Yrkeshögskolan Novia och Högskolan på Åland. Ytterligare kallas en representant från Svenska social- och kommunalhögskolan och en från Åbo Akademi i Vasa.

Delegationen sammankallas för att diskutera och ta ställning till frågor kring den svenska högskoleutbildningen i Finland.

FÖREDRAGNINGSLISTA

1. Mötets öppnande
2. Val av protokolljusterare
3. Godkännande av föredragningslistan
4. Genomgång av mötesanteckningar från föregående möte
5. Informationsärenden
6. Digivision 2030 – diskussion om möjligheter och utmaningar
7. Åbo Akademis förslag om inledande av fullskalig juristutbildning på svenska
8. Talent Boost
9. Aktuellt vid enheterna
10. Nästa möte

Helsingfors, 15.9.2021

Mona Forsskåhl

Ordförande och rektor vid Yrkeshögskolan Arcada

Utdrag ut protokollet: ärende 7.

7. Åbo Akademis förslag om inledande av en fullskalig juristutbildning på svenska

Åbo Akademi fick genom förordningen om juridiska examina (86/1996) rätt att utexaminera studerande med rättsnotarieexamen efter att sedan slutet av 1980-talet ha utexaminerat vicesenotarier. Vid denna tidpunkt etablerades det samarbete med Åbo universitet som möjliggjorde utbildningen fullt ut (se nedan). Under årens lopp har ÅA i olika repriser strävat efter att få fullständig juristutbildning, senast 2020. ÅA fick inget gehör för sin ansökan men däremot uppmaningen från UKM att föra diskussioner om eventuellt samarbete med Helsingfors juridiska fakultet. Diskussionerna har förts under våren och sommaren 2021 under ledning av prorektor Mikael Lindfelt. I ett tidigt skede stod det emellertid klart att de diskussionerna inte kommer att leda till ett för ÅA tillfredställande resultat.

Undervisnings- och kulturministeriet har i sin 2030 vision prognostiserat ett ökat behov av utexaminerade bl.a. inom utbildningsområdet handel, administration och juridik. Detta indikeras redan i de förhandlingar som pågår för utexaminering i denna resultatperiod 2021-2024 samt längre fram till 2030. Utbildningsstyrelsens senaste prognos om behovet av svenskspråkig arbetskraft och utbildning, Yrke 2025, ger signaler om behovet av svenskspråkiga jurister: Totalt väntas det uppkomma 540 arbetsplatser för nyutbildade jurister under åren 2007–2025. Sysselsättningen väntas öka med 207 sysselsatta och 333 pensioneras och frigör

därigenom ytterligare arbetsplatser under dessa år:

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/backman-h.-och-englund-k.-yrke-2025.-2012.pdf>

Enligt statistiken på webbsidan Töissä.fi är sysselsättningsgraden bland nyutexaminerade jurister god: endast 1 % av de 924 utexaminerade under åren 2010–2018 som hade svarat på karriäruppföljningsenkäten var arbetslösa. Man kan anta att svenskspråkiga jurister har en ännu högre sysselsättningsgrad.

Även den pågående utvärderingen om det juridiska utbildningsområdet som Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU, KARVI) som bäst genomför återkommer samma budskap; det är brist på svensk- och tvåspråkiga jurister i Finland, även i Åbo, samt att de studerande vid ÅA är i en sämre ställning då de inte har säker studierätt för JM-examen. För tillfället är 34 studieplatser av 758 reserverats för ”studier på svenska” i juridik vid Helsingfors universitet. Åbo Akademis önskan att kunna ge utbildning åt 24-26 studeranden som redan är antagna vid Åbo Akademi skulle inte på något märkbart sätt rubba antalet juridik-studerande i Finland.

Situationen är rätt besynnerlig. Utbildningsrätt och samtidigt utbildningsskyldighet definieras i statsrådets förordning om universitetsexamina 794/2004 och undervisnings- och kulturministeriets förordning om precisering av universitetens utbildningsansvar 1451/2014. Dessa förordningar bygger på en princip om att utbildningsrätt som givits åt ett universitet inom ett visst utbildningsområde innefattar **tre nivåer**, dvs kandidatnivån, magisternivån och doktorsnivån. Åbo Akademi utgör undantaget från huvudregeln, och det är i juridik. Undantagen som finns omnämnda i ovannämnda förordningar står i konflikt med den juridiska konstruktionen om att utbildningsrätt innebär både en rätt och en skyldighet att ge undervisning på tre nivåer.

Denna omständighet skapar en rättvis situation för de redan befintliga studerandena vid Åbo Akademi. Även om de kan ansöka om rätt till fortsatta studier vid andra universitet, försätts de i ett mycket sämre läge: för det första måste de ansöka om rätt att fortsätta, för det andra måste i praktiken studera sin kandidatexamen på 2,5 år och för det tredje skapar detta ett ohållbart läge för Åbo Akademi att fundera som "underleverantör" av studerande för andra universitet. De flesta har sökt sig till vidare studier vid Åbo universitet, men vissa beslut tagna vid Åbo universitet gällande språkkrav, vitsordskrav och striktare kvotbestämningar (Åbo Universitets rektors-beslut av den 15 augusti 2019, Dnr 241-002-2019) leder inom en nära framtid till en situation där flera RN-utexaminerade inte kan fortsätta sina studier vid Åbo universitet, vilket (som sagt) Karvi-utredningen ifråga om utbildningsområdet juridik kommer att uppmärksamma,

Söktrycket till rättsnotarieutbildningen vid Åbo Akademi har alltid varit gott (se närmare: Vipunen). Utifrån det söktryck (minst 4 sökande/studieplats de senaste åren) som finns för vår rättsnotarieutbildning kan man sluta sig till att söktryck för studieplatser för juristutbildning skulle vara tillräckligt högt för att få kvalitativa studerande. En fullskalig juristutbildning skulle – förutom det redan nämnda – förstärka det svenskspråkiga utbudet av jurister i Finland och utgöra ett naturligt komplement till redan existerande utbildningar.

I och med att bland annat Egentliga Finlands tingsrätt, Åbo hovrätt och Åbo förvaltningsdomstol samt Lantmäteriverket, Regionförvaltningsverket och Närings-, trafik- och miljöcentralen är belägna i Åbo finns det ett naturligt behov av svensk- och tvåspråkiga jurister i Åboregionen. Också advokatbyråerna i Åbo har ett ständigt behov av svenskspråkiga jurister. Med tanke på specialiseringsalternativet utrikeshandelsrätt och kommersiell juridik bör man beakta att en betydande del av arbetsmarknaden kan finnas inom små och medelstora exportföretag verksamma inom exportintensiva regioner som är viktiga också med tanke på studentrekryteringen till Åbo Akademi. Också i till exempel försäkrings- och bankväsendet finns behov av juridisk expertis, liksom i företag verksamma inom logistikbranschen. Arbetslivsrelevansen för en fullständig juristutbildning vid Åbo Akademi är således mycket god.

Arbetslivsrelevansen stärks också av det faktum att utbildningen både i planering och genomförande stöds av en arbetslivsdelegation ledd av emeritus professor Allan Rosas. I delegationen ingår eminenta personer inom det juridiska området från både Finland och Norden, och som genom sin delaktighet i denna delegation förklarat sig bidra med kunskande och kompetens i den planerade utbildningen.

Utbildningen som förverkligar examensrätten i juridik skulle placeras vid Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi. Förverkligandet av examensrätten skulle således endast delvis öka på antagningen och på utexamineringen av sådana som antas för en helhet om 3 + 2 år av studier. Samtidigt skulle det finnas möjligheter till utökad antagning enligt målsättningar som Undervisnings- och kulturministeriet kan etablera i framtiden.

Den planerade utbildningen är avsedd att utgöra en sedvanlig juridisk utbildning där de tre första åren (RN-examen) meddelar den ämnesmässiga bredd som de juridiska professionerna behöver i yrkeslivet och där de två åren av magisterstudier inbegriper fördjupning i olika ämnesområden, inbegripet möjligheten till två specialiseringar. Dessa redan existerande specialiseringar är utrikeshandel och kommersiell juridik å ena sidan och folkrätt med mänskliga rättigheter å andra sidan. Båda specialiseringarna kommer att erbjuda de studerande en unik utbildning med nischer som inte är starka vid andra juridiska utbildningar. Båda specialiseringarna är nu utformade som magisterprogram, och avsikten är att särskilt den förstnämnda specialiseringen blir en för Åbo Akademi kännspek dimension inom den reguljära juristutbildningen, medan

det senare magisterprogrammet förväntas stärka sin roll som ett engelskspråkigt magisterprogram med huvudsakligen extern antagning.

Den avsedda juristutbildningen har också anknytning till fakultetens två profileringsområden; havet och minoritetsforskningen. Det rättsvetenskapliga kunnandet stärks med professorer inom minoritetsforskning och så småningom i havsjuridik. Även denna sakkunskap kommer att kunna användas inom magisterutbildning för att skapa särart inom JM-utbildningen vid ÅA.

Åbo Akademi kommer att göra en ansökan till undervisnings- och kulturministeriet att ÅA fullt ut få följa statsrådets förordning om universitetsexamina 794/2004 och undervisnings- och kulturministeriets förordning om precisering av universitetens utbildningsansvar 1451/2014, dvs. att ÅA läggs till som ett universitet som ger examina inom det juridiska utbildningsområdet även på juris magisternivån jämte juris licentiat- och juris doktorsnivå. Åbo Akademis styrelse har beslutat att göra denna ansökan vid sitt möte den 13.9.2021.

Prorektor Lindfelt presenterade Åbo Akademis förslag om att inleda en juristutbildning på magisternivå och doktorsnivå som komplement till nuvarande rättsnotarie-examen på kandidatnivån.

Beslutsförslag: Samordningsdelegationen skickar en notering till UKM att ärendet diskuterades på samordningsdelegationens möte 22.9. 2021. (utdrag ut protokollet).

Beslut: Enligt beslutsförslaget.

Åbo Akademi

Tuomiokirkontori 3

20500 Turku

Turun kaupungin lausunto Åbo Akademin Opetus- ja kulttuuriministeriön esittämään koulutusvastuiden laajennukseen oikeustieteiden alalla

Turun kaupunki lausuu otsikkoasiassa seuraavasti:

Turun kaupunki puoltaa Åbo Akademin esittämää koulutusvastuun laajennusta ja yhtyy Åbo Akademin esityksessään esittämiin perusteluihin. Turun kaupunki katsoo, että Åbo Akademin esittämä koulutusvastuun muutos on erittäin tarpeellinen ja välttämätön sekä Turun alueen että laajemmin Lounais-Suomen ja koko Suomen kannalta.

Kuten Åbo Akademi esityksessään toteaa, nykyiset koulutusvastuiden määrittelyt ja rajaukset oikeustieteiden tieteenalalla ovat Åbo Akademin osalta vanhentuneita, tarpeettomia ja ristiriidassa korkeakoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen yleisen linjan kanssa. Kansallisen tason tarkastelussa koulutusvastuun ulottaminen Åbo Akademin osalta pelkästään kandidaattitutkinnon tasoon on korkeakoulujärjestelmässä selkeä rakenteellinen poikkeama ja epäjohtonmukaisuus, jonka pikainen purkaminen on hyvin perusteltua jo pelkästään periaatteellisista ja yhdenvertaisuussyistä.

Korkeakoulutuksen koulutusvastuita ja muutoinkin korkeakoulupolitiikan linjauksia tulee luonnollisesti tarkastella ajassa ja niihin tulee voida tehdä tarvittavia muutoksia ja korjauksia yhteiskunnallisen muutoksen edellyttämällä tavalla, myös ja etenkin ennakoivasti. Korkeakoulutuksen järjestelmää tarkistettaessa tulee myös Suomen eri alueilla tapahtuva kehitys erikseen arvioida ja huomioida. Turussa ja Lounais-Suomessa vallitseva voimakas suotuisa talouskehitys on viime vuosina edellyttänyt, ja edellyttää myös tästedes, valmiutta alueella toteutettavan korkeakoulutuksen volyymin ja kohdentumisen uudelleen tarkasteluun alueen perustelluista erityistarpeista lähtien.

Viime vuosina Turku ja Lounais-Suomi ovat nousseet koko Suomen talouskasvun vetureiksi. Kasvu alueella jatkuu vahvana ja ulottuu hyvin laajasti eri toimialoille, mm. valmistavan teknologiateollisuuden, lääketeollisuuden, rakentamisen ja palvelusektorin aloille. Osaavan työvoiman tarve alueella on vastaavasti voimakkaassa kasvussa ja sisällöltään laaja-alaista, kohdentuen myös oikeustieteen osaamisalueille ja etenkin ruotsinkielentaitoisten osaajien kasvavaan tarpeeseen, joita Åbo Akademin koulutusvastuuesitys koskee.

Turun kaupunki katsoo, että Åbo Akademin perustellusti esittämä koulutusvastuiden täydennys tulee toteutuessaan merkittävällä tavalla edistämään ja tukemaan paitsi Turun alueen ja Lounais-Suomen myös koko Suomen nykyisiä ja nähtävissä olevia kasvutarpeita osaavan korkeakoulutetun työvoiman saannissa.

Turussa 22.9.2021

Minna Arve, pormestari

17.9.2021

Varsinais-Suomen liiton kannanotto Åbo Akademin koulutusvastuun laajentamiseen

Åbo Akademi hakee täyttä tutkinto-oikeutta juridiikan alalla. Akademi on ainoa yliopisto Suomessa, jolle ei ole annettu tutkinto-oikeutta kaikilla kolmella oikeustieteen tasolla: kandidaatin, maisterin ja tohtorin tutkinto. Åbo Akademi on kouluttanut oikeusnotaareja (kandidaatin tason tutkinto) vuodesta 1996. Tällä hetkellä oikeusnotaarit joutuvat hakeutumaan muihin yliopistoihin voidakseen opiskella maisteritasolla juristeiksi.

Varsinais-Suomen liitto puoltaa Åbo Akademin esitystä koulutusvastuiden laajentamisesta juridiikan alalla. Alalle on suuri työperäinen kysyntä, myös kaksi- ja ruotsinkielisistä asiantuntijoista. Nykyisistä juridiikan maisterin opiskelupaikoista vain 4,5 % on ruotsinkielisiä paikkoja. Åbo Akademin koulutusoikeus ei suoraan lisää oikeustieteen maistereiden määrää, vaan vaikuttaa ennen kaikkia kaksi- ja ruotsinkielisten maistereiden saatavuuteen työmarkkinoilla. Juridiikan maisterin koulutusohjelma vahvistaa Turun ja Varsinais-Suomen monipuolista houkuttelevuutta vahvana koulutus- ja yliopistopaikkakuntana.

Varsinais-Suomen liitto

Kari Häkämies
maakuntajohtaja

Turun kauppakamarin lausunto Åbo Akademin esitykseen koulutusvastuiden laajentamisesta oikeustieteen alalla

Turun kauppakamari puoltaa Åbo Akademin esittämää koulutusvastuun laajentamista oikeustieteen alalla.

Varsinais-Suomen talous on lähdössä vahvaan kasvuun ja esimerkiksi vientiteollisuuden näkymät ovat nopeasti kohentuneet. Osaavan työvoiman saaminen on muodostumassa ongelmaksi monilla toimialoilla. Myös juridiikan osaajia tarvitaan talouskasvua tukemaan jatkuvasti kansainvälistyvässä yhteiskunnassa, jossa regulaation määrä lisääntyy, määräystenmukaisuuden (compliance) merkitys kasvaa ja rakenteet alati muuttuvat. Näin ollen näemme Åbo Akademin esittämän koulutusvastuun lisäämisen tarkoituksenmukaisena ja tärkeänä myös suomalaisen yhteiskunnan näkökulmasta.

Tällä hetkellä Åbo Akademin oikeustieteellisestä koulutusohjelmasta valmistuu alempaan oikeustieteelliseen korkeakoulututkintoon oikeusnotaariksi. Suurimmalle osalle oikeustieteelliseen koulutukseen hakeutuvista oikeusnotaarin tutkinto on käytännössä ns. välitutkinto, joka johtaa alan maisterintutkintoon. Opintojaan maisteritasoiseksi täydentääkseen Åbo Akademin oikeusnotaarit joutuvat hakeutumaan maisteriopintoihin muihin korkeakouluihin. Pakotettu siirtyminen toiseen korkeakouluun hankaloittaa opintojen täydentämisprosessia ja työelämään siirtymistä mm. opintojen aikatauluttamiseen, opiskeluajan pitenemiseen sekä opintotukiasioihin liittyen. Åbo Akademin opiskelijat ovat lähtökohtaisesti hyvin epätasa-arvoisessa asemassa muiden korkeakoulujen oikeustieteen opiskelijoiden kanssa.

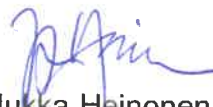
Turun kauppakamarille asia ei ole ensi sijassa kielipoliittinen, vaan elinkeinopoliittinen kysymys. Haluamme kuitenkin todeta, että ruotsinkielisen koulutuksen saaneilla juristeilla on lähes sataprosenttinen työllisyys. Koko läntisessä Suomessa ja Ahvenanmaalla on tarve ruotsin kieltä hyvin hallitseville juristeille, niin julkisella kuin myös yksityisellä sektorilla.

Turun kauppakamari sekä Turun kauppakamarin laki- ja talousvaliokunta puoltavat Åbo Akademin hakemusta oikeustieteen maisterin tutkinnon antamiseen sekä alan jatkotutkintojen antamiseen.

Turussa 16.9.2021

Kaisa Leiwo
toimitusjohtaja
Turun kauppakamari

Jukka Heinonen
puheenjohtaja
Turun kauppakamarin laki- ja
talousvaliokunta

Hänvisning

Åbo Akademi
registrator@abo.fiKontaktperson
Byråchef Elisabeth Storfors

Ärende

Skrivelse till Åbo Akademi gällande examinationsrätt inom det rättsvetenskapliga utbildningsområdet

För det självstyrda Ålands del är det av stor betydelse att det tillhandahålls rättsvetenskaplig utbildning till juris magister på svenska i Finland. Det är viktigt för det åländska näringslivet och för det offentliga Åland, främst i relation till den finska statliga förvaltningen.

Ålands landskapsregering har blivit uppmärksammas på att Åbo Akademi ansöker om examensrättigheter inom juridik: magisterprogrammet i rättsvetenskap – juris magister. Åbo Akademi har sedan tidigare utbildningslinjen för rättsnotarie som är en lägre högskoleexamen med examensbenämningen rättsnotarie.

För närvarande innehar Helsingfors universitet examinationsrätt inom rättsvetenskap på finska och svenska. I praktiken kräver studierna vid Helsingfors universitet tillräckligt goda kunskaper i finska, eftersom en stor del av undervisningen ges bara på finska.

Det juridiska yrkesområdet på Åland förutsätter inte kunskaper i finska. I enlighet med statsrådets förordning behöver en studerande som avlagt en examen vid en läroinrättning i landskapet Åland inte i studierna för högskoleexamen visa de kunskaper i finska som annars föreskrivs för examen i fråga (i enlighet med 3 § Statsrådets förordning nr 841/2000 om den kunskap i finska som vid universitet och yrkeshögskolor krävs av åländska studerande och som har antagits med stöd av 41 § självstyrelselagen för Åland av den 16 augusti 1991 (1144/1991).

För närvarande har de flesta jurister på Åland en svensk juristexamen. För att få verka inom rättsväsendet på Åland som t.ex. domare vid Ålands tingsrätt, eller för att få bli advokat i Finland, förutsätts att jurister med utländsk examen först ansöker om ett erkännande av sin utländska examen. Efter komplettering av den utländska examen med studier i finländsk rätt kan sökande erhålla full behörighet. Möjligheten att erhålla en full behörighet försvåras av att studierna förutsätts ske på finska vid Helsingfors universitet.

Genom att ge Åbo akademi full behörighet att utexaminera juris magister inom det rättsvetenskapliga området underlättas möjligheten för åländska jurister att verka inom den finska statliga förvaltningen och domstolsväsendet på Åland.

Ålands landskapsregering vill understryka betydelsen av att utöka antalet svenskspråkiga studieplatser inom det rättsvetenskapliga utbildningsområdet. Den åländska samhällsutvecklingen förutsätter djup kunskap om självstyrelselagstiftningen och tillämplig finsk rätt.

Ålands landskapsregering och Åbo Akademi har en långvarig tradition av samarbete och kunskapsutbyte som gagnar och gynnar bägge parter.

Ålands landskapsregering stöder Åbo Akademis strävan till att erhålla fullskalig utbildningsrätt i juridik, så att juristutbildningen utökas till att även omfatta juris magisterexamen (JM) och i förlängning även doktorsexamen (JD).

Mariehamn den 28 september 2021

Ålands landskapsregering
genom

Utvecklingsminister Alfons Röblom

Utbildnings- och kulturminister Annika Hambrudd

FÖR KÄNNEDOM

Rektor Moira von Wright, rektor@abo.fi

Vicerektor Mikael Lindfelt, Mikael.Lindfelt@abo.fi

Framställning om utbildningsrätt i juridik

ÅA/1552/03.00.01/2019

Handläggare Heidi Backman, direktör universitetsservice

Föredragande Moira von Wright, rektor
prorektor Mikael Lindfelt, ansvarig för beredningen

Åbo Akademi har anledning att göra en framställning till UKM om fullskalig utbildningsrätt i juridik, så att juristutbildningen utökas till att även omfatta juris magisterexamen (JM) och i förlängning även doktorsexamen (JD). Förutom att fullskalig juristutbildning skulle öka söktrycket till ÅA, höja attraktionskraften och locka såväl mera studerande som personal till de juridiska ämnena så visar de ekonomiska kalkylerna att det är fullt möjligt att fullskalig utbildning i juridik är lönsam vid ÅA på långsikt. En fullskalig utbildning i juridik vid Åbo Akademi är i egentlig mening inte en konkurrent till andra universitets juridikutbildningar emedan den i första hand framhåller rätten att få utbilda redan befintliga ÅA-studeranden också på magisternivå vid Åbo Akademi.

Bakgrund

Åbo Akademi fick 1996 rätt att utexaminera rättsnotarieexamen efter att sedan slutet av 1980-talet ha utexaminerat vicenotarier. I och med RN-utbildningen etablerades samarbetet med Åbo universitet som möjliggjorde utbildningen fullt ut.

Åbo Akademis rättsnotarieutbildning förverkligas i samarbete med ÅU:s juridiska fakultet så att ÅU ger kurser inom de områden för juridik där ÅA inte har resurser att förverkliga kurser som ingår i utbildningen. I detta nu ingår 42 sp som ges av ÅU i ÅAs rättsnotarieexamen om 180 sp.

Överlag har samarbetet mellan de rättsvetenskapliga enheterna vid ÅA och ÅU fungerat bra. Det finns emellertid vissa principiella och praktiska problem med det delade examinationsansvaret, t.ex. är undervisnings- och examensspråket vid Åbo Akademi i regel svenska. Åbo Universitets kurser ordnas på finska, men Åbo Akademis studerande har rätt att skriva sina tentamenssvar på svenska.

ÅA utexaminerade rättsnotarier kan fortsätta till Åbo universitet för att avlägga högre högskoleexamen, till en början med ett flexibelt kvotsystem som garanterade att de fick plats inom ÅU:s magisterutbildning, men efter att "bologna-tänket" slog fullt ut har de fått finna sig i att ansöka om en plats precis som andra sökande till ÅU:s magisterutbildning. Kraven har med åren också skärpts, t.ex. vad gäller vitsordskrav för RN-avhandlingen och språkravet i finska. Det sistnämnda kan vara problematiskt för t.ex. våra åländska studerande. Det är alltså inte längre en självklar möjlighet för RN-studerande vid ÅA att vid ÅU få studierätt för juris magisterutbildningen.

ÅA-studerande har även möjlighet att söka studierätt vid Helsingfors universitet (som har utbildning även i Vasa), Östra Finlands universitet och Lapplands universitet. Detta medför dock att våra studerande avlägger examen på finska. Studier på svenska kan delvis avläggas vid Helsingfors universitet. I Finland finns inte för närvarande någon helt svenskspråkig juris magisterutbildning.

Under årens lopp har ÅA i olika repriser strävat efter att få fullständig juristutbildning, senast år 2019. ÅA fick inget gehör för sin ansökan men däremot uppmaningen att föra diskussioner om eventuellt samarbete med Helsingfors juridiska fakultet. Diskussionerna har förts under våren och sommaren 2021 under ledning av prorektor Mikael Lindfelt. I ett tidigt skede stod det emellertid klart att de diskussionerna inte kommer att leda till ett för ÅA tillfredställande resultat.

Vilka möjligheter det än skulle finnas för ÅA-studeranden att söka sig till fortsatta studier vid andra finländska universitet kvarstår det faktum att ÅA-studeranden måste ansöka om att fortsätta sina studier samtidigt som detta upplägg tilldelar ÅA rollen att vara underleverantör för andra universitet.

Behovet av svensk- och tvåspråkiga jurister samt arbetslivsrelevans för juris magistrar

Utbildningsstyrelsens senaste prognos om behovet av svenskspråkig arbetskraft och utbildning, Yrke 2025, ger signaler om behovet av svenskspråkiga jurister: Totalt väntas det uppkomma 540 arbetsplatser för nyutbildade jurister under åren 2007–2025. Sysselsättningen väntas öka med 207 sysselsatta och 333 pensioneras och frigör därigenom ytterligare arbetsplatser under dessa år (<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/backman-h.-och-englund-k.-yrke-2025.-2012.pdf>).

Även den pågående utvärderingen om det juridiska utbildningsområdet som Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU, KARVI) som bäst genomförs återkommer samma budskap; det är brist på svensk- och tvåspråkiga jurister i Finland, även i Åbo, samt att de studerande vid ÅA är i en sämre ställning då de inte har säker studierätt för JM-examen.

Enligt statistiken på webbsidan Töissä.fi, är sysselsättningsgraden bland nyutexaminerade jurister god: endast 1 % av de 1005 utexaminerade under åren 2012–2020 som hade svarat på karriäruppföljningsenkäten var arbetslösa. Man kan anta att svenskspråkiga jurister har en ännu högre sysselsättningsgrad.

I och med att bland annat Egentliga Finlands tingsrätt, Åbo hovrätt och Åbo förvaltningsdomstol samt Lantmäteriverket, Regionförvaltningsverket och Närings-, trafik- och miljöcentralen är belägna i Åbo finns det ett naturligt behov av svensk- och tvåspråkiga jurister i Åboregionen. Också advokatbyråerna i Åbo har ett ständigt behov av svenskspråkiga jurister. Med tanke på specialiseringsalternativet utrikeshandelsrätt

och kommersiell juridik bör man beakta att en betydande del av arbetsmarknaden kan finnas inom små och medelstora exportföretag verksamma inom exportintensiva regioner som är viktiga också med tanke på studentrekryteringen till Åbo Akademi. Också i till exempel försäkrings- och bankväsendet finns behov av juridisk expertis, liksom i företag verksamma inom logistikbranschen. Arbetslivsrelevansen för en fullständig juristutbildning vid Åbo Akademi är således mycket god.

Arbetslivsrelevansen stärks också av det faktum att utbildningen både i planering och genomförande stöds av en rådgivande arbetslivsdelegation ledd av emeritus professor Allan Rosas. I delegationen ingår personer från Finland och Norden, och visar därmed på den starka nordiska och internationella dimension som ÅAs juridiska utbildning har.

Rättsliga aspekter

Lagstiftningen om universitetsutbildning bygger på en princip om att utbildningsrätt som givits åt ett universitet inom ett visst utbildningsområde innefattar tre nivåer, dvs kandidatnivån, magisternivån och doktorsnivån. Åbo Akademi utgör undantaget från huvudregeln, nämligen inom utbildningsområdet juridik. Undantaget bryter konstruktionen om att utbildningsrätt innebär både en rätt och en skyldighet att ge undervisning på tre nivåer.

Förutom att det är ologiskt att ett universitet inte har samma rättigheter och skyldigheter vad gäller utexamineringsrätten så försätter det våra studerande i en ojämlik, orättvis och mycket ogynnsam situation jämfört med andra juridikstuderande i Finland som från första början får en studierätt för både kandidat- och magisterexamen (3+2 år). RN-studerande vid ÅA har en oviss framtid för sin magisterutbildning och måste kämpa för att få sin magisterstudierätt vid något annat universitet, därtill i de flesta fall byta undervisnings- och examinationsspråk. Detta försämrar också Åbo Akademis attraktionskraft för att få studerande till juridikutbildningen.

Utbildningens profilering, särart, nationella och internationella samarbeten – i samklang med ÅAs strategiska målsättningar

Den planerade utbildningen är avsedd att utgöra en sedvanlig juridisk utbildning där de tre första åren (RN-examen) meddelar den ämnesmässiga bredd som de juridiska professionerna behöver i yrkeslivet och där de två åren av magisterstudier inbegriper fördjupning i olika ämnesområden, inbegripet möjligheten till två specialiseringar. Dessa redan existerande specialiseringar är utrikeshandel och kommersiell juridik å ena sidan och folkrätt med mänskliga rättigheter å andra sidan. Båda specialiseringarna kommer att erbjuda de studerande en unik utbildning med nischer som inte är starka vid andra juridiska utbildningar. Båda specialiseringarna är nu utformade som magisterprogram, och avsikten är att särskilt den förstnämnda specialiseringen blir en för Åbo Akademi kännspek dimension inom den reguljära juristutbildningen, medan det senare

magisterprogrammet förväntas stärka sin roll som ett engelskspråkigt magisterprogram med huvudsakligen extern antagning.

Den avsedda juristutbildningen har också anknytning till fakultetens två profileringsområden; havet och minoritetsforskningen. Det rättsvetenskapliga kunnandet stärks med professurer inom minoritetsforskning och så småningom i havsjuridik. Även denna sakkunskap kommer att kunna användas inom magisterutbildning för att skapa särart inom JM-utbildningen vid ÅA.

Utbildningssamarbete med ÅU på RN-nivå varken hindrar eller försvårar en ansökan om fullständig utbildningsrätt, snarare tvärtom finns det synergieffekter och möjligheter till profilering i detta, vilket är i linje med Åbo Akademis strategi. Samarbetet med Åbo universitets juridiska fakultet skulle fortsätta och fördjupas, och utbildningsrätten i juridik och den utökade rättsvetenskapliga utbildningen vid Åbo Akademi skulle stärka hela sammantagna ämnesområdet i Åbo, vilket skulle gagna båda universiteten och regionen.

En fullskalig juridisk utbildning är ekonomiskt möjlig

Ekonomiservice har gjort simuleringar för det rättsvetenskapliga området om dagens situation jämfört med hur den ekonomiska situationen kunde se ut då juris magistrarna börjar utexamineras, se bilaga1.

För att möjliggöra jämförelsen är indexhöjningar inte beaktade i den bifogade tabellen, varken för intäkter eller kostnader.

För tillfället gör den juridiska utbildnings- och forskningsverksamheten vid ÅA ett årligt underskott på ca -34.200 €. Med fullskalig juridisk utbildning kan överskottet bli +177.800 € vilket ger vid handen att det är ekonomiskt hållbart för ÅA att an hålla om fullskalig utbildning i juridik.

Fullskalig juridisk utbildning med ytterligare 25 avlagda magisterexamina per år är ekonomiskt självbärande. Söktrycket kommer att förbli bra, troligtvis t.o.m. öka då vi kan garantera studierätt även för magisterexamen. Forskarstuderande finner juris doktorexamen betydligt mer attraktiv än PD-examen, vilket medför en markant ökning av forskarstuderande och avlagda doktorexamina inom det juridiska utbildningsområdet. Personal lockas till ÅA av att det är en fullskalig utbildning jämförbar med en vid en juridisk fakultet, dock så att vi kan erbjuda flera särdrag som inte finns på annat håll. Flera professorer och lärare medför flera publikationer och mera forskningsprojekt som i sin tur är inkomstbringande.

Med fullskalig juridisk utbildning uppfyller ÅA därtill sitt finlandssvenska ansvar om att utbilda svensk- och tvåspråkiga jurister, svarar på det behov som finns om ökat antal

utbildade jurister och kan korrigera det missförhållande att RN-studerande inte har samma rätt till kandidat + magisterutbildning som andra studerande har.

I enlighet med Åbo Akademis strategi skapas förutsättningar för en livskraftig och ny-skapande aktivitet och synergi mellan forskning och utbildning. Den utökade juridiska utbildningen medför ökad gränsöverskridande verksamhet och arbetar för jämlikhet, jämställdhet och delaktighet.

Beslutsförslag	Styrelsen beslutar med ovanstående motiveringar att ansöka om rätt att utbilda juris magistrar vid Åbo Akademi från och med läsåret 2023–2024. Den operativa ledningen ges fullmakt att ansöka om utvidgad utbildningsrätt från utbildnings- och kulturministeriet och föra fram detta till samordningsdelegationen till kännedom.
Beslut	Ordförande Thomas Wilhelmsson förklarade sig jävig i ärendet och viceordförande Marita Hilliges ledde ordet. Styrelsen beslutar med ovanstående motiveringar att ansöka om rätt att utbilda juris magistrar vid Åbo Akademi från och med läsåret 2023–2024. Den operativa ledningen ges fullmakt att ansöka om utvidgad utbildningsrätt från utbildnings- och kulturministeriet.
Delgivning	Rektor Prorektor Dekan Marko Joas
Bilagor	Bilaga 1 - Utvidgad juridik - ekonomisk simulering